

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 53 • Maribor, torek, dne 9. maja 1939 • Leto XIV

Doba nas kliče na delo

Boji delavskega razreda ne morejo nikdar počivati. Povsem razumljivo pa je, da so takrat, kadar gre za temeljne človečanske ali državljanske pravice, še bolj potrebni in nujni. Pripovedujejo nam razni »preroki«, da je današnja doba drugačna, kakor je bila minula, češ, da zaradi tega zahtevajo delavski boji drugačne metode. Tako pravijo, ne povedo pa, kakšne so te metode. Nikjer še nismo čitali o teh metodah. Ne povedo, ali mislijo s tem taktiko potuhnenja ali taktiko neobzirnega nastopanja.

Nasprotniki se poslužujejo diktature, to je, da delavstvu odrekajo enakopravnost v družbi. Toda delavstvo zahteva svobodo in neodločevanje v upravljanju družabnih razmer. Z diktaturami se delavskemu razredu ta pravica odreka in če te pravice nima, kako naj se bori za svoje socialne in druge pravice? Ali z drugimi metodami, ki se jih poslužujejo nasprotniki?

Predvsem je treba vedeti, da je nova doba diktatura kapitala, poostrena prejšnja diktatura in da je danes prva naloga delavskega razreda, da v boju proti tej diktaturi izbojuje svobodno demokracijo, kar pa bistva delavskega gibanja prav nič ne spreminja. — Delavstvo se je vedno borilo za politični vpliv, za politično oblast. In, če mu je današnja doba to možnost iztrgala iz rok, ni to znak nove dobe, ampak le znak, da je treba zbrati vse sile in se bojevati za to temeljno človečansko pravico, da smo vsi ljudje enaki.

Ce nekateri ljudje citajo »fascistične teorije o novi dobi in jim zapadajo, je to znak, da delavskega boja niso nikdar prav umevali in razvojnih zakonov nikdar temeljito študirali.

Danes je potrebna le poostrena borba za pravice. Nemogoče pa je definirati taktiko, ki je v tem ostrejšem boju potrebna, ali bodimo uverjeni, da jo bo že diktiral razvoj sam po potrebi. Danes je naša naloga predvsem pri nas v Jugoslaviji, da zberemo svoje sile in se borimo za socialne in državljanske politične pravice. Slišati se mora naš glas, čuti naše opravičene zahteve! Vsa druga tekoča vprašanja bomo v tem boju urejevali po potrebi.

Kaj pa Madžarska?

Pred volitvami v parlament.

Predsednik madžarske vlade grof Teleky in zunanji minister grof Csaky sta bila v Berlinu. Tam so ju lepo sprejeli. Posvetovala sta se z nemškimi politiki o možnostih, kako bi se dosegel v Podonavju pravičen mir ter o zblizanju in čim boljšem razumevanju narodov v Podonavju med seboj. Nekatera poročila trdijo, da je Nemčija predlagala Madžarski, da sama povzame inicijativo in stavi predloge, ki bi izravnali nesporazum med Madžarsko in Jugoslavijo. O konferenci v Berlinu sta oba takoj poročala o razgovorih regentu, dočim za javnost nista razkrila nadaljnjih načrtov. Vsekakor se bo Madžarska sporazumela o svoji nadaljnji politiki z Rimom, ki čuti velik interes na razvoju v Podonavju.

Berlinska konferenca je bila važnejša pomena. Zakaj takoj po vrnitvi obeh ministrov iz Berlina so se jeli politiki baviti z notranjimi političnimi vprašanji. Madžarski parlament je bil razpuščen in se bodo parlamentarne volitve vršile po novem volilnem redu že 28. in 29. maja po deželi. v Budimpešti pa teden dni pozneje. Nova zbornica bi se sestala že dne 1. julija t. l.

Odgovor Poljske in vojaška zveza Italije in Nemčije

Poljska ne želi deliti usode Češkoslovaške

V petek, dne 6. t. m. opoldne je poljski zunanji minister odgovarjal nemškemu kanclerju na njegov govor dne 28. aprila. Iz govora kanclerja Hitlerja so bile razvidne zahteve Nemčije napram Poljski, predvsem priključitev Gdanska in prometna zveza čez poljsko ozemlje do vzhodne Prusije. — To je življenjska potreba, življenjski prostor Nemčije. Poljski zunanji minister pa je istotako povdaril, da je to ozemlje poljski življenjski prostor.

Poljski zunanji minister Beck je pred sejmom in senatom izjavil, da ni proti pogajanjem z Nemčijo glede tega vprašanja. Ne gre pa, da bi se stavile samo zahteve in vedno nove zahteve, ne da bi se pri tem vpoštevali tudi interesi drugega partnerja, tukaj Poljske. Poljska se ne bo dala zapreti, ker predstavljata Gdansk in »koridor« njeno življenjsko pot v svet. V Angliji in Franciji povdarjajo listi, da je Beck nastopil kot diplomat, ki je varoval dostojanstvo diplomata, kar je povdaril tudi s tem, ko je rekel, da gre v tem sporu sicer za interese Poljske, pa tudi za čast, ker Poljska ne želi deliti usode Češkoslovaške.

Odmev v Italiji

V Italiji so nekako rezervirani. Vendar se pa čudijo, da Poljska odklanja prijateljsko roko Nemčije ter celo prigovarjajo, da naj bi Mussolini sam interveniral v nemško-poljskem sporu.

... In v Berlinu

V Berlinu so odkritejši. Tam se čudijo, da Poljska sedaj od marca sem že drugič odklanja ponujano prijateljstvo.

Zato je nezmislno, če poljski zunanji minister »kapitulira pred nahujskano druhaljo in izda sklenjeno pogodbo, pa potem še vedno govori o dobri volji za pogajanja«. Tudi so bili nemški predlogi tako zmerni, da so nudili Poljski naravnost predprave.

Berlinski tisk je pričel očitno hujskati proti Beckovemu govoru in pravi, da je Beck dotlej ščitil državo, s svojim vorom pa je dokazal, da je podlegel strankarskemu šovinizmu.

Poljski zunanji minister pojde te dni

še v London in Pariz, kjer se bodo vršila nadaljnja posvetovanja o položaju Poljske in vzhodne Evrope.

Plebiscit za Gdansk

Nemški tisk odklanja Beckovo stališče o svobodnem mestu Gdansk in o koridoru, ker smatra, da je za Nemčijo to stališče nesprejemljivo. Ministrstvo propagande pa pravi, da se bo pričela akcija za rešitev tega spora, kakor to zahteva »pravica o samoodločbi narodov«.

Nemčija in Italija sklenili vojaško zvezo

Dne 6. in 7. maja so se vršili ob jezeru Como v severni Italiji razgovori med italijanskim zunanjim ministrom Ciano in nemškim zunanjim ministrom v Ribbentropom, ki so končala z izjavo, da skleneta obe državi politično in vojaško zvezo.

Kako bo odslej razmerje med Italijo in Anglijo?

Sklenitev vojaške zveze med Italijo in Nemčijo v bistvu niti najmanj ne menja dosedanjega položaja. Toda ta formalnost ima lahko vendar svoje posledice, ker bi tekst vojaškega dogovora utegnil biti proti sporazumu o Sredozemskem morju, ki sta ga sklenili o Veliki noči leta 1938. Italija in Anglija.

Sklenitev vojaške zveze med Nemčijo in Italijo je smatrati kot formalni odgovor na angleške napore, da se združi čim več držav v Evropi v enoten blok miru. Ta blok miru smatra Nemčija, ki je postavila za svoje novo vrhovno načelo »pravico do življenjskega prostora

nemškega naroda« kot ogrožanje njenih načrtov in zato naperjen proti sebi. — O tem je prepričala tudi Italijo, ki je zasedbo Albanije povdarila, da je vodila ista načela kot Nemčija.

Sklenitev vojaške zveze med obema državama ne more nikogar presenečiti. Pričo dosedanjega najožjega sodelovanja obeh držav si ni mogel nihče niti misliti, da bi med obema državama ne obstojal dogovor o enotnem nastopanju v slučaju potrebe. Ako sta obe državi sedaj to še posebej povdarili, potem pač zato, da opomnita svoje sosede, pa tudi vse tiste, ki se vežejo z Anglijo in Francijo in končno obe ti državi, da ju je akcija Anglije le še bolj trdno povezala.

Kakor vidimo, se izigravajo še vedno nove karte. Ena kot druga stran skuša vreči na mizo močnejši adut. Kdo bo vrgel poslednjega, ta bo igro tudi dobil. Izgleda pa, da bo diplomatska igra med obema blokoma trajala še naprej.

Slavnosti ob 150 letnici francoske revolucije v Parizu

V Parizu so pričele velike slavnosti v proslavo 150 letnice francoske revolucije, ki je likvidirala monarhijo na Francoskem in proglasila človečanske pravice v znamenju gesel: svoboda, enakost, bratstvo.

Slavnosti so pričele na zgodovinskih tleh v Versaillesu, kjer je l. 1789. zaključil svoje kraljevanje poslednji francoski kralj Ludovik XVI. Nagovor je imel predsednik francoske republike Lebrun, ki je dejal:

»Po plemeniti tradiciji poldrugega stoletja stojimo tudi danes trdno. Če bi bil 25 let po Marni naš narod, ki je edin in nerazdvojen, spet v nevarnosti in napaden in ako bi občutek nevarnosti še enkrat razburil srca in duhove Francije, tedaj bo svet videl, da plameni revolucije bolj kakor kdaj plamte v nas in da v dušah naših borcev od najvišjih do najskromnejših še vedno žari iskra 14. julija pri Valmiju.

Obrambni ukrepi Francije

Kontrola nad inozemskim časopisjem.

Francoska vlada je na posebni seji pod predsedstvom prezidenta Lebruna med drugim sklenila uvesti kontrolo nad inozemskimi listi, ki jih bo v bodoče mogoče tudi zapleniti, če bi pri našli članke, ki bi bili proti francoskim narodnim interesom. Dalje je bil sprejet dekret o obveznem pouku za pasivno obrambo proti letalskim napadom, o rekvizicijah za vojaštvo in o produkciji surovin za narodno obrambo.

Vlada bo posebej proučila tudi položaj nezaposlenih tujcev in podpore za nezaposlene. Brezposelnih podpor bodo deležni le državljani onih držav, ki so sklenile s Francijo mednarodno kon-

vencijo, ki se nanaša na pobijanje nezaposlenosti.

Poslanstvo Gafencuvega potovanja po Evropi

Pred svojim odhodom iz Beograda je rumunski zunanji minister Gafencu izjavil, da je za časa svojega potovanja po Evropi branil ne samo stvar svoje države, temveč tudi politiko neodvisnosti in miru vseh držav balkanskega sporazuma.

V jugozapadni Afriki se je pred kratkim ustanovil med tamkajšnjimi nemškimi naseljenici nemška protinacistična stranka.

Ang'eško-ruska pogajanja bodo tudi formalno skoro zaključena.

Ni dvoma, da načelen sporazum med Anglijo in Rusijo že obstoja. Obstojal je brez dvoma že takrat, ko je Anglija dala svoja jamstva Poljski. Gre pa seveda za utrditev cele vrste vprašanj obrambnega sistema, ki le tičejo ne samo Evrope, ampak tudi Azije, zato je razumljivo, da je treba dalj časa, predno se sestavi točen pismeni dogovor.

Med Rusijo in Francijo pa so ta vprašanja že urejena, ker obstoja med obema državama vojaška zveza že od prej.

Vojaška zveza med Anglijo in Turčijo

Med Anglijo in Turčijo je bila sklenjena vojaška zveza, s katero se obe zaveznici obvezujeta nuditi medsebojno pomoč v korist varnosti obeh držav na Sredozemskem morju. O pogajanjih med Anglijo in Turčijo je bila sproti obveščena tudi Sovjetska Rusija.

Potemkin odpotoval v Moskvo

Namestnik ruskega komisarja za zunanje zadeve je odpotoval iz Ankare preko Carigrada v Sofijo in Bukarešto, od koder je po kratkem bivanju nadaljeval svojo pot v Moskvo. Po turških vesteh je Potjemkin svojo misijo na Balkanu dovršil.

Položaj naših rudarjev

II. skupina Rudarske zadruga v letu 1938.

V nedeljo, dne 7. maja t. l. je imela II. skupina Rudarske zadruga v Sloveniji svoj občni zbor v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani. Rudarska zadruga obsega delavstvo rudnikov v Sloveniji, kjer je 20 rudarskih in plavžarskih obratov, katerih delavstvo je priključeno rudarski zadrugi.

V vseh obratih je bilo v dravski banovini zaposlenih 7459 delavcev, torej nekaj več kakor prejšnje leto.

Rudarsko delavstvo je bilo to leto, razen v manjših rudnikih stalno zaposleno. Stalne zaposlitve ni bilo pri rudnikih v Kočevju, Krmelju, Črnomlju in Globokem. Socialne razmere so se v minulem letu nekoliko izboljšale, vendar so se v nekaterih rudnikih, kjer so uvrstili rudarske delavce od kopača do vozača v vrste dnevničarjev, zmanjšale in res ne odgovarjajo težkemu in nevarnemu delu. Dva rudnika sta bila iznova odprta in ta dva povzročata mnogo brige in intervencij za ureditev razmer, ki so slabe.

V tem oziru je žalosten zgled rudnik Stanovsko, kjer so bili leta in leta delavci izrabljani in nazadnje je podjetje ostalo dolžno Bratovski skladnici nad 700.000 dinarjev, ne da bi se moglo prijeti krivca, kar pa škoduje delavski ustanovi.

Razumljivo je, da rudarji občutijo tudi draginjo. Izboljšane mezde, ki so se ponekod dosegle, zaradi tega ne zadoščajo. Rudarsko delavstvo je imelo v tem letu mnogo mezdnih sporov. Zaključila so se mezdna gibanja pri državnih rudnikih, pri Trboveljski premogokopni družbi, v rudniku Pečovnik, rudniku Keramična industrija, Globoko in Štore. Državna

rudnika sta v Sloveniji Zabukovca in Velenje. Rudarska zadruga in strokovna organizacija s svojimi zaupniki sta imeli ogromno dela za izboljšanje položaja rudarskega delavstva.

Naj navedemo iz poročila predsednika s. Fr. Pliberška samo nekaj sumaričnih števil, ki naj povedo, kako ogromno delo mora opravljati načelstvo bratovske skladnice, strokovne organizacije v dobro urejeni in dobro oskrbovani delavski ustanovi. Iz poročila namreč posnemamo, da so zaupniki in načelstvo bratovskih skladnic opravili v minulem letu 1357 intervencij, imeli 89 sej, 108 shodov in sestankov, delegirali 76 delegatov, prejeli 943 dopisov, rešili pa 987, prejeli 352 prošenj, poslali raznih vlog in prošenj 1041. Iz rudnikov Globoko, Stanovsko in Bojari pa bratovska skladnica ni dobila poročil pravočasno.

Poročilo navaja tudi število nezgod, od katerih je bilo po naravi lahkih 792, težkih 155 in smrtnih 8.

Občni zbor bratovske skladnice je potrdil svojo veliko agilnost in ima zaznamovati uspehe svojega delovanja. Sprejel je tudi posebno resolucijo za delavsko zbornico, sklicujoč se na važno in obsežno delovanje, v kateri zahteva, da zbornica votira v proračunu 1939/40 znesek din 60.000 kot podporo rudarski zadrugi. Zadruga to opravičeno zahteva, ker rudarji prispevajo za delavsko zbornico okoli 400.000 din, delo pa opravlja kot zakonita zastopnica rudarske zadruga sama. Ta znesek bi služil za zaščito in izobraževalno delo med rudarji.

Občni zbor se je izvršil v najlepšem redu in je pokazal vso discipliniranost organiziranih rudarjev.

Nova naredba o vojnih invalidih

Minister socialne politike Miloje Rajković je povedal beograjskim novinarjem, da bo po novi naredbi zaščiteno 140.000 invalidov in vojnih žrtev. Stroški za invalide se bodo letno zvišali od 111.828.000 na 250.000.000 din. Invalidi se morajo prijaviti do 31. decembra 1939. Te dni pa še izidejo pravilniki glede izvrševanja naredbe.

Angleški kralj in kraljica potujeta v Ameriko

Namen: utrditev zvez Anglije.

Dne 6. t. m. sta odpotovala angleški kralj in kraljica v Ameriko, da obiščeta dominion Kanada in Zedinjene države, kjer se angleški kralj in predsednik Zedinjenih držav tudi oficijelno sestane. Odpotovanje angleškega kralja v Ameriko pomeni, da kljub grozničavi mednarodni zapletenosti neposredne vojne nevarnosti v večjem obsegu ni. Potovanje v Ameriko je propagandističnega značaja, da se tem bolj priklene javno mnenje na angleško in ameriško politiko ter ustvari tudi duhovno sodelovanje narodov v angleških dominionih in demokracijskih državah.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Prvi maj na Francoskem

(Pismo slovenskega delavca.)

Lievin, dne 2. maja 1939.

Prvi maj mednarodni praznik delavstva, je francoski proletariat proslavljal kot druga leta.

Francosko delavstvo je s tem pokazalo trdno voljo, da hoče na vsak način braniti svojo svobodo in pridobitve, katere si je po 1. 1936. s skupnim nastopom izbojevalo. Najvažnejše in najbolj zanimivo dejstvo pa je, da vlada, ki ni delavska, tudi spričo mednarodne napetosti ni prepovedala praznovati tega dne. Kako previden je ministrski predsednik Daladier, priča dejstvo, da je pred kratkim poslal patronatu poslanico, v kateri naglašja, da mora sprejeti delavstvo, ki je bilo odpuščeno zaradi generalne stavke 30. novembra 1938 nazaj v delo. S tem vodilni možje na vladi kažejo, da niso samo v načelu, ampak tudi v dejanju zato, da se izvaja kar je v srce vsakega Francoza zapisala francoska revolucija: Liberté, fraternité, égalité. Povdarjati in izvajati ta načela smatra francoska vlada v teh resnih časih za prvo dolžnost. Da li ... tega ...

Manifestacija 1. maja je tudi dokazala, da je delavstvo dozorelo v težkih bojih in da zna ceniti pomen svojih rdečih zastav, tega simbola delavstva, ki priča o medsebojni ljubezni delavstva širom sveta.

Skupno z nami so korakali v sprevedu uradniki in drugi javni delavci, kakor tudi rudarski nastavljenici, ki so se nam iskreno zahvaljevali, da smo tudi njim pripomagali, da so postali svobodnejši in si z našo pomočjo priborili kolektivno pogodbo, kar drugod ni slučaj. —

Doma in po svetu

Predsednik vlade o stanju pogajanj za sporazum. Agencija Avala poroča: Na vprašanje novinarjev v zvezi z glasovi, da so razgovori z dr. Mačkom prekinjeni, je izjavil predsednik kr. vlade Dragiša Cvetković: »V teku pogajanj v Zagrebu med menoj in dr. Mačkom, predsednikom HSS, smo izdelali zadnje dni na obeh straneh predloge, ki so še zmerom v proučevanju.«

Davek za narodno obrambni sklad. V finančnem zakonu za leto 1939/40 je predviden nov davek za narodno obrambni sklad, kakor tudi radi delnega pokritja službe po 6 odst. državnem posojilu za javna dela in državno obrambo, ki se bo pobiral od 1. julija dalje za dobo 10 let. Ta davek se bo pobiral od davčnega predpisa za preteklo leto. Osebe, ki imajo tri ali štiri nepreskrbljene otroke, ga bodo plačevale po najbližji nižji stopnji, nad 30 let stare osebe, ki niso poročene, kakor tudi od oženjenih brez otrok, se pobira ta davek po naslednji višji stopnji, v katero bi taka oseba po višini svojega davčnega predpisa spadala. Delavci in uslužbenci bodo plačevali ta davek s polovico zadevnega povprečnega zneska.

350 milijonov dinarjev bo dobilo ministrstvo vojske letno iz naslova prispevka za narodno obrambni fond, ki se bo pobiral od 1. julija dalje.

Zopet enkrat pogrešil. Že večkrat smo opozorili v našem listu na pisanje »Slovenca« protti rotarijem. Zlasti smo povdarili, da ljudje iz »Slovenčev« najozje okolice odlično sodelujejo pri tem mednarodnem društvu, ki je sicer v Nemčiji in Italiji prepovedano. V št. 104. »Slovenca« pa čitamo velik članek pod naslovom »Konferenca Rotary-klubov« na Bledu. Te VII. konference 77. distrikta se je udeležilo 200 udeležencev, predstavnikov 34 klubov v Jugoslaviji. Konferenco je odprl guverner dr. Štokar.

Zagrebska industrijska zbornica je te dni najavila, da izstopa iz centralne industrijskih korporacij v Beogradu. Zagrebska industrijska zbornica je zahtevala reorganizacijo centralnih industrijskih korporacij v Beogradu, ker se pa njeni predlogi niso uvaževali, je sedaj izstopila iz teh centralnih industrijskih korporacij.

Patrijarhalna doklada za srbsko pravoslavno cerkev znaša 10 odstotkov na neposredni davek (tudi na službeni davek). Iz tega naslova bo plačala država v letošnjem letu srbski pravoslavni cerkvi 75 milijonov dinarjev za plače duhovništvu.

Namestnik ruskega zunanjega ministra v Sofiji. V Sofiji se je mudil na povratku iz Ankare namestnik ruskega zunanjega ministra oz. ljudskega komisarja za zunanje zadeve Potjemkin. Bil je sprejet tudi od kralja Borisa, Bolgarska vlada mu je dala na razpolago poseben salonski voz.

Italijanska zunanje-politična revija »Relazione Internazionali«, ki jo izdaja zunanje ministrstvo v Rimu, je nedavno priobčila članek, v katerem pravi: »Italijansko zadržanje napram Beogradu je vodila vselej največja lojalnost. Prav tako pa tudi italijanski narod ne bo pozabil lojalnega zadržanja Beograda napram Rimu.«

Anglija bo pomnožila svoje brodogradilne 120 enot. V Liverpoolu so spustili v morje eno najhitrejših oklopnih na svetu »Princ of Wales«. Ladja je oborožena s 26 topovi. Grade pa oz. bodo gradili še 9 oklopnih, 6 ladij za letala,

25 križark, 40 torpedovk, 24 pomožnih ladij, 3 minonosce, 15 podmornic in še več manjših ladij. 28 angleških podjetij dela za mornarico. Doslej so vliji že 2000 topov za oborožitev trgovske mornarice.

Angleško vojno brodogradilništvo bo imelo prihodnji teden velike vaje ob egipčevski obali. V Egiptu je prislopo že mnogo angleških vojnih ladij, pričakuje pa se, da se bo teh pomorskih vaj udeležilo tudi brodogradilništvo francoske vojne mornarice.

Za izboljšanje odnosov med Vatikanom in Nemčijo. Kanceler Hitler je sprejel v avdienco papeškega nuncija Orsenigoja. Pričakuje se izboljšanje odnosov med cerkvijo in nemško državo.

Walter Stöcker, bivši komunistični poslanec v prejšnjem nemškem parlamentu, je pred kratkim umrl v koncentracijskem taborišču Buchenwalde.

Proglasitev obsednega stanja na Estonskem je vzbudila po vsej deželi silno ogorčenje in splošno nezadovoljstvo. Opozicijski poslanci so v parlamentu ponovno protestirali. Vse to je povzročilo, da so se začele širiti po inozemstvu alarmantne vesti o stanju v deželi in končno je bila vlada prisiljena, izdati načrt zakona o »javni varnosti in redu«, ki naj bi bil neko nadomestilo za obsedno stanje. To dejstvo bi pa dejanskega stanja v deželi prav nič ne spremenilo. Po tem zakonskem načrtu ima notranji minister pravico razpuščati društva, prepovedati časopise, cenzurirati privatna pisma, aretirati državljane ter jih brez preiskave in obsodbe dati za nekaj dni v zapor.

Potres v Litiji. V soboto, dne 6. maja ob 5.10 zjutraj je bil v Litiji hud potres, ki je napravil precejšnjo škodo. Poškodovanih je 600 objektov, na katerih so nastale večje ali manjše zidne razpoke. Tovarniški dimnik predilnice je ostal nepoškodovan, pač pa se je podrl manjši dimnik in več dimnikov na zasebnih hišah. V stanovanjih je potres razbil ponekod po nekaj porcelana. Iz Ljubljane ugotavljajo, da je bil potresni center ravno Litija.

Z bencinom so požigali lastne hiše. V Sisku so ugotovili pri nekem požaru, da je lastnih hiše postavil na podstrešje v primerni razdalji druga od druge več z osmoljeno vrvico med seboj zvezanih z bencinom napolnjenih steklenic, nakar je vrvico prižgal. Čim je plamen dosegel prvo steklenico je eksplodirala in za njo povrsti ostale. Na ta način je bilo ostrešje hiše na mah v ognju. Na sličan način je bilo zanetenih več požarov v Sisku in okolici.

Zadnje vesti

Velika vojaška parada bo v Rimu dne 9. maja. Prisostvoval ji bo nemški general Brauchitsch.

Slavnostni podpis nemško-italijanske pogodbe o vojaški zvezi bo dne 14. t. m. v Rimu.

Za petroleje. Nekdanji nemški minister dr. Schacht je prislo v Mehiko radi nakupa petroleja. Istočasno pa se Mehika pogaja radi prodaje petroleja z Zedinjenimi državami. Kdo bo nspel ni težko uganiti.

Slovaki zaupajo Hitlerju, da bo čuval slovaške meje. je rekel slovaški minister Mach, in da se radi obiska madžarskega ministrskega predsednika v Berlinu Slovaški ni treba ničesar bati, ker ni tam dobil nobenih koncesij na račun Slovaške.

Predsednik Jugorasa. Avala poroča, da ostane v smislu pravih ministrski predsednik Cvetković še nadalje predsednik Jugorasa.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

To je pomagalo; zaspal sem in se zbudil šele nekako proti tretji uri. Odprl sem vrata, ki so vodila na verando na južni strani. Takoj sem opazil, da se je vihar še ojačil. Mesec je svetil na nebu, takoj na to pa so ga zopet zakrili raztrgani oblaki, ki so se pripodili od nekod. Med posameznimi zagoni vetra sem začul glasno, divje petje. Prebivalci Manukure so po prastarem običaju prepevali žalne pesmi za umrlo Mama Ruu.

Napravil sem se, ugasnil luč in se vrnil v poglavarjevo hišo. Med potjo sem s strahom opazoval palme, ki jih je pripogibal vihar; izgledalo je, da jih bo zdaj pa zdaj izruval.

V »salonu« poglavarjeve hiše je ležala starica na mrtvaškem odru; bila je oblečena v obleko iz črne svile, na prsih pa se je lesketala broša iz biserovine. S sveč, ki so gorele ob glavi in nogah mrliča se je cedil vosek, plameni pa so trepetali v prepihu, ki je vladal v sobi in prihajal skozi špranje vrat. V prostoru so bile samo žene, ki so imele mrliško stražo: Mata, žena poglavarja, nečakinja Mama Rue in dve starki snežnobelih las. Z baržunom prevlečeni stoli poglavarja Fakahaua so stali na običajnem mestu ob stenah; žene pa so sedele na obeh straneh mrtvaškega odra kar na zemlji. Ostali žalujoči so se razmestili po ostalih sobah v hiši in tudi na proti vetru obrnjeni verandi je bilo polno ljudi. Tam so sedeli

pevci v dveh dolgih vrstah; njihovi obrazi so bili le slabo vidni v svitu dveh s stropa obešenih svetilk. Otroci so spali, glave zarite v naročjih svojih mater, nekatere žene pa so med petjem dojile svojo deco.

Resno in dostojanstveno je bilo razpoloženje pojočih, v posebno veselje pa jim je bilo, da so mogli tako zvesto izpolniti željo umrle.

Vi še niste slišali peti domačinov s Tuamotu otočja. Res je, da se je treba na njihovo petje šele privaditi ... Spominjam se vtisa, ki ga je napravilo na me, ko sem jih bil slišal prvič peti.

Bilo je to neke zvezdane noči daleč zunaj na odprtem morju na jadrnici kapitana Nagleja. Na krovu je bilo trideset do štirideset domačinov, moških in žena, ki so se peljali na neko slavnost na Makenio. Nekega večera so se zbrali na sprednjem krovu in nenadoma je zazvenela ena izmed njihovih pari pari fenua, kakor se imenujejo prastare popevke domačinov. V splošnem sem za godbo zelo dojemljiv, toda odkrito povedano vam ne morem reči ali je bil muzikalni vtis, ki me je takrat tako globoko dojmil. Spočetka nisem občutil ničesar drugega kot začudenje; nikdar še nisem bil slišal petja, ki bi bilo, četudi samo malo, naličilo petju teh domačinov. Mnogo bolj kot vse ostale posebnosti Polinezijcev mi je razodelo njih petje stoletja trajajočo ločitev te rase od vseh drugih plemen človeške družine, ki je bila potrebna, na je mogla vznikniti tako popolnoma različna kultura. Sprva zvone njihove harmonije za uho Evropejca nekam čudno, toda imajo svojevrstno lepoto, ki vpliva tem močnejše, čim večkrat poslušate njihovo glasbo. Vsaj meni se je tako godilo. Dvomim, da bi bilo sploh mogoče napisati te zvoke z našo notno pisavo. Znano mi je, da je gospa de Laage, ki je bila izredno dobra poznavalka godbe, večkrat poskušala nekatere teh melodij z Manukure spraviti v notni sestav, pa se je na vse zadnje prepričala, da je to nemogoče.

Naš otok je tako radi svojega petja kot tudi radi pevcev slovel po vsej skupini Tuamotu otočja. Nekateri izmed domačinov, posebno možje, so imeli sijajne glasove, pevci pa so bili vsi in vsi so tudi dobro peli. Imeli so neverjetno dober posluš. Njihovega petja ni spremljal noben godalni instrument in vendar so zali pričeti s petjem svojih dolgih koralov in jih peti do konca, ne da bi bilo slišati en sam napačen glas.

Petje je trajalo vso noč, včasih otožno, potem zopet veselo in radostno; vsaka popevka je zaključila na enak način, z globokim, nenadoma odsekanim brenčanjem basov. Spremljanim od dolgo trajajočega izdihavanja mož in žena, ki je izzvenelo kot vzdih. Med tem pa se je neprestano stresala hiša pod silo viharja in besnenje valov razburkanega morja, ki se je zaganjalo v severni koralni pas. Je bilo silnejše kot pa sem ga bil kdaj koli poprej slišal; tla so se dobesedno tresla pod našimi nogami. Enkrat, ko so pevci napravili kratek odmor, sem se razgovarjal o teh vznemirljivih znamenjih s Fakahavom, toda on me je poslušal samo na pol in odgovarjal precej raztreseno.

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

MARIBOR

Majska akademija mariborskega delavstva

Je že dolgoletna tradicija, ki se kljub zelo neugodnim razmeram, ki jih delavstvo preživlja, ni opustila. Tudi v soboto zvečer je delavstvo napolnilo veliko Sokolsko dvorano (Union), da se oddolži delavskim godbenikom, pevci, odrskim diletantom in mladini za užitek, ki so ga nudili. Godba železniških delavcev in uslužbencev je pod spretno taktirko kapelnika Schönherja započela spored s »Kranjsko-gorsko koračnico« Gregorja, potpuriem iz »Prodane neveste« od Smetane in »Slavnostno koračnico« od Füllekrussa; po vsakem komadu burno odobravanje. Za godbo je imel kratak nagovor s. Jelen, ki je navajal velike težave naših delavcev, ki se po trudapolnem dnevnem delu žrtvujejo večer še v svojih kulturnih organizacijah, a to radi store, ker se zavedajo, da se le zaveden in izobražen delavec more uspešno boriti za svoj obstoj proti krivicam, ki jih trpi njegov razred in proti pohlepu onih sil, ki škilijo preko naših meji, da bi nas zaslužile in zbegale s svojo propagando.

Sledil je nastop našega najmlajšega naraščaja, gojencev društva »Detoljub«, ki so s harmonikami na čelu korajžno prikorakali na oder, srčkano odpele par pesmi, se ravstili v ljubko rajanje, ki so ga spremljali s petjem in ponazorjujočimi kretnjami. Po tretjem kolu so se zgrnili v tesno skupino in pogumno prednašali dobro naštudiran T. Mačkov govorni zbor: »Pomlad je...«

H koncu sta občinstvo presenetila še droben fantek in punčka, ki sta z nepričakovano virtuoznostjo z ročnimi harmonikami odigrala venček slovenskih narodnih pesmi. Novo je bi-

lo pri otrocih tokrat to, da so popolnoma sami izvajali svoj program, niti enega odraslega ni bilo med njimi, ki bi jih vodil.

Skupni zbor delavskih pevskih društev je nato pod vodstvom pevovodje g. Živka odpel »Radnički marš« od Krnica in »Smo fantje z vasi« od Jereba prav dobro, čeprav je bilo malo skupnih vaj, samo nekateri glasovi, zlasti v tenorju, so preveč izstopali. Zeleti je, da bi se skupni zbor čim več gojil.

Po kratkem odmoru je nastopil tamburaški zbor pekovskih pomočnikov pod vodstvom s. Viherja in odigral Ocirkovo »Idilo« in »Slovenske narodne pesmi« od Bajuka, ki so se toliko dopadle, da so jih morali ponoviti. — Članica »Vzajemnosti« s Tezna je s čustvom deklamirala »Delozacijo« Toneta Čufarja. Mariborska »Vzajemnost«, pomnožena s člani »Vzajemnosti« s Tezna in Pobrežja, je nato vprizorila drugo, tretjo in četrto sliko iz Camkarijevega »Hlapca Jerneja« v Delakovi prireditvi; vlogo Jerneja je prav dobro podal s. Vesligaj, študenta pa s. Zidanšek; dober je bil tudi župan (Barbek). Zbor je bil na potrebi višini, tako v izgovorjavi kakor v kretnjah. Prizor je napravil silen vtis.

Zelo je ugajal tudi govorni zbor »Vzajemnosti«-Pobrežja, ki je prednašal O. Zupančičevo »Kovaško«.

Spored je bil zaključen z nastopom skupnega zbora, ki je s spremljevanjem pomnoženega orkestra podal težko Mirkovo skladbo »Proslava podzemlja« z veliko preciznostjo in so vsi izvajalci bili nagajeni z dolгим in burnim aplavzom. — Občinstvo se je duševno okrepilo za nove dnevne borbe zadovoljno razšlo. T. M.

Seja mariborskega občinskega sveta se je vršila minuli petek z obširnimi dnevnimi redom, ki smo ga objavili v zadnji številki. Med drugim je mestni svet razpravljal o regulaciji Glavnega trga, ki naj bi se izvršila istočasno z gradnjo palače »Vzajemne zavarovalnice«. Stavba bo stala baje okrog šest milijonov dinarjev, stroški za regulacijo Glavnega trga pa so prevideni na 600.000 din. Dalje je mestni svet odobril zamenjavo skladišča v Einspi-lerjevi ulici za 8000 kv. m zemljišča v isti ulici s trdnjo Franz in sinovi. Mestna občina bo povišala Opleševalnemu gruštju subvencijo, ko bo proučila, če je povišanje te podpore potrebno. Odklonjena je bila prošnja Frančiške Kosič za dovolitev gostilniške obrti v hiši »Delavske pekarnice«, itd. Nato se je vršila tajna seja.

Velike slavnosti »Jadranske Straže«. Minulo nedeljo se je vršila proslava 15-letnice obstoja Oblastnega odbora »Jadranske straže« v Mariboru in razvite prapora oblastnega in krajevnega odbora JS. Na predvečer se je vršila v Narodnem domu slavnostna akademija. V nedeljo pa se je po maši na Glavnem trgu vršilo slavnostno zborovanje, na katerem sta med drugim govorila tudi predsednik JS dr. Lipold in mariborski župan dr. Juvan. Nato se je razvila povorka, v kateri so bila zastopana razna narodna društva, »Sokoli«, »Slovenski fantje«, šolska mladina itd.

Društvo »Sola in dom« priredi v sredo dne 10. t. m. ob 20. uri v dvorani kina Apolo na Slomskem trgu predavanje. Predaval bo g. Kontler, šolski upravitelj v Studencih, o temi: »Vrtnar - rejec - vzgojitelj«. Predavanje naj bi opozorilo roditelje na načelne in funkcijske razlike med delom vrtnarja, krotileca in vzgojitelja, nadalje na vzgojne napake roditeljev v predšolski dobi, ki očitno ovirajo delo poklicnih vzgojiteljev v šolski dobi.

Pokojniški zavod za nameščence v Ljubljani je kupil parcelo v Kopaljski ulici za Narodnim domom od bratov Tavčarjev, kjer namerava zgraditi veliko stanovanjsko hišo.

CELJE

Velikodušnost pri Westnu napram našemu delavstvu. V tem oziru je javnost že podučeno, da v tovarni z nad 1000 delavci že tretje leto ni zaupnikov in ne namestnikov, ker so bili vsi odpušteni pred 3 leti in si od takrat nobena organizacija ni več upala izvesti zaupniških volitev. Kako daleč sega ta strah delavstva radi izvedenih persekucij nad njihovimi tovariši, je najbolje razvidno iz sledečega: Nedavno se je vršilo v Celju v soboto zvečer predavanje o delavski zaščiti, po katerem so dobili navzoči tudi pojasnila v raznih njihovih težavah v zvezi z zaščitno zakonodajo. Naslednje jutro se je vršilo enako predavanje v šolah in je prišel tja nek delavec Westnove tovarne iz Celja, ki se je po predavanju javil za poduk v neki svoji težavi. Na vprašanje, zakaj ni prišel prejšnji večer že na celjsko predavanje, kamor bi imel bližje, je rekel prav na tiho odgovoril, da si ni upal priti tja, ker bi ga lahko tam kdo videl in ga zatožil v tovarni. V takšnem svobodnem razmerju napram tujemu podjetniku živi naš delavec.

Čudni pojmi. Zadnje čase se gibljejo po mestu ljudje, ki pravijo, da so predstavniki organizacije in da so samo oni poklicani govoriti v imenu celjskega delavstva. Tem ljudem so se zmešali pojmi in ne vedo, da organizacija ne predstavlja štampiljka ali pa dve devici z močnim traktom. Sicer delavstvo ni in ne bo naselilo kakim mlečnim samozvancem, ki se grejejo po raznih ustanovah. Le pazite, gospoda, da se vam ne bo zgodilo tako kot tistim prodajalcem v templju, ki jih je Kristus izgnal. Delavstvo pa se bo še bolj oklenilo svojih pravih svobodnih organizacij.

Obračunajte vstopnice. K. M. O. naproša vse zaupnike, ki so prodajali vstopnice za »Akademijo«, da nemudoma obračunajo sprejete vstopnice, oziroma denar, ki so ga kasirali.

Mestni avtobusi v Ptuj. Nedavno se je vršil v Mariboru zbor avtobusnih podjetnikov, na katerem se je glasom časopisnih vesti mariborski podjetnik Lininger pritoževal nad mestno občino, češ, da je delovala proti njegovi koncesiji za vožnjo v Ptuj in Radgono. G. Stabej je baje te očitke odločno zavračal. Kolikor smo informirani, je bila debata nekoliko drugačna in je g. Stabej le zavračal očitke g. Liningerja, da bi mestna občina povzročala časopisne vesti proti Liningerjevemu podjetju. Vendar pa se je občina potegovala za koncesijo avtobusnih voženj v Ptuj in baje to tudi dosegla s končno razsodbo pred Državnim svetom, tako da bi imela mestna občina že v kratkem prirediti s svojimi vožnjami v Ptuj. Vendar še doslej mestno avtobusno podjetje ni o tem ničesar razglasilo. Razen tega bo začela mestna občina voziti tudi na progi proti Radgoni in Murski Soboti. Vsekakor je za pozdraviti, da se avtobusna podjetja koncentrirajo, ker je potem možno nabavljati boljše avtobuse, vzdrževati poleg dobrih prog tudi slabše in tako širiti prometne zveze, kar je le v korist splošnosti.

Na tragičen način je preminula 80-letna občinska reva Marija Braunecker. Sostanovalec v Splavarski ulici št. 3 so jo našli mrtvo v njeni sobi. Umrla je radi opeklin, ker se ji je najbrže ponoči po nesreči vnela obleka.

Rebra si je natrl pri neki avtomobilski nezgodi na Teznu vodja mestnega popisovalnega organa g. Kramberger, ki leži sedaj že skoro teden dni v tukajšnji splošni bolnici.

Mariborsko gledališče. Ponedeljek: zaprto. Torek, ob 20. uri: »Prodane neveste«, gostovanje g. J. Križaja.

Seja »Vzajemnosti« se bo vršila jutri, v sredo, dne 10. maja ob 20. uri.

Seja Krajevnega medstrokovnega odbora se bo vršila v četrtek, dne 11. maja ob 20. uri. Odborniki, vsi in točno.

Požarno policijski ogled v mestu bo vršila mestna občina od 9. maja t. l. dalje. Vsi lastniki zgradb se pozivajo, da odstranijo vse morebitne nedostatke, ki so v nasprotju s predpisi navedenega zakona (očiščenje podstrešja in odstranitev gorljivih predmetov, pravilna izvedba dimnikov, itd.

HRASTNIK

Vsa hrastniška društva so že dali časa v medsebojnih zvezah za ustanovitev obrambnega odbora ali do ustanovitve do sedaj še ni moglo priti, ker še ni mogel biti sklican skupni sestanek.

RUŠE

Prvi maj je delavstvo praznovalo. Prvič po 20. letih je tudi delavstvo pri Pogačniku praznovalo ta dan. Znak, da se tudi v tem kotu probuja delavska zavest kar iskreno pozdravljamo.

Edino parcelo, ki jo je še občina posedovala, je s sklepom gospodarskega odseka občine Ruše podarila fantovskemu odseku. Kakor se govori pa mislijo lastniki parcelo zamenjati za neko drugo cerkveno zemljišče. Na tej parceli, ki jo je občina posedovala, se je nameravalo v dolednem času zidati ubožnico. Ravno radi tega se davkoplačevalci vprašujejo, kje bo dobila občina prostor za ubožnico in koliko bo stal.

Novo!

Persil

v praktičnem

malem zavitku

samo

Din

3-

Dnevi delavske kulture

v Celju, Libojah in Zabukovcih

S popolnim razumevanjem je sprejelo naše delavstvo v Celju, v bližnjih Libojah in sosednji Zabukovci naš zadnji poziv za udeležbo na predavanju o delavski zaščiti. Mračno obzorje, ki leži ne samo nad Evropo, ampak se razteza tudi daleč preko Evrope na vzhod in čez morje, prinaša številne motnje v življenje narodov, a račune mora plačevati predvsem delavstvo. V takem času je skrajno potrebno, da ta najbolj prizadeti razred človeštva gleda na razvoj gospodarskega in socialno-političnega življenja z odprtimi očmi in s samostojnim, kritičnim pogledom. Budno mora paziti zlasti na razvoj svojih pravic in dolžnosti, kako se v tem času odražajo v zakonodaji. Čeprav delavstvo v Celju, v Libojah in Zabukovcih ni bilo izredno razpoloženo za to, da bi razumel, kakšna je v takšnem času njegova naloga in dolžnost, če se hoče vzdržati na površju in ubraniti vsaj svoje doslej pridobljene pravice.

Zavedel izobražen delavec bo zato lahko razumel, kakšna je v takšnem času njegova naloga in dolžnost, če se hoče vzdržati na površju in ubraniti vsaj svoje doslej pridobljene pravice.

Kaj najdemo o vsem tem v finančnem zakonu 1939-40?

O vsem tem sta predavala na izredno dobro obiskanih predavanjih minulo soboto v Celju ter v nedeljo v Libojah in Zabukovci sodruka dr. Avg. Reisman in Viktor Eržen.

Na vseh predavanjih je bilo videti, da so delavci v Savinjski dolini že na znatni kulturni višini, da vsled tega prav dobro razumejo, zakaj v resnici gre v tem in onem boju, ker so organizacije v mejah današnjih možnosti že marsikaj izvršile, pa tudi naša »Delavska Politika« je v vseh teh krajih dobro razširjena.

V Celju

se je vršilo predavanje v dvorani Delavske zbornice, katera je imela na razpolago svobodnim delavskim organizacijam, da morejo vršiti svoje naloge v okvirju § 35 zakona o zaščiti delavcev, to je »za obrambo svojih gospodarskih, kulturnih in moralnih interesov«. Prišli pa so že tisti nekateri gospodje gledati to skromno kletno dvorano, še edini skromni ostanek, zatočišče našega delavstva v industrijskem Celju in že napovedujejo, da bodo v to dvorano naselili neko podjetje.

Delavstvo pa se naj s svojim izobraževalnim in strokovnim obrambnim delom preseli zopet v zakajene gostilniške sobe? Kljub trajačemu pritisku v največjih podjetjih, kot pri Westnu, v tekstilnih tovarnah in drugod, je lahko s. Svetek otvoril predavanje v polno zasedeni dvorani, čeprav smo imeli podobno predavanje o socialni zaščiti šele pred dobrimi dvema meseci in še so Celjani po dnevurnem predavanju rekli: »Čimprej zopet na svide-nje!«

V Libojah

je prišlo nekaj sodrugov predavatelja naproti že na kolodvor v Petrovce in kmalu se je nabrala po lepi poti med cvetočimi sadonosniki cela vrsta sodrugov do Liboj, kjer so delavci in delavke napolnili gostilniške prostore pri Dolencu, ko je pevski zbor pod vodstvom svojega kapelnika pevskega zbora »Vzajemnosti« s. O. Blažka Ludovika zapel »Delavski pozdrav« in je nato s. Marinc spregovoril svoje uvodne besede k predavateljskemu dopoldnevju. Čeprav so rudarji vsled pritiska »nadrejenega« v rudniku tako preplašeni, kakor delavci pri Westnu v Celju, da si ne upajo niti na podučno predavanje, so se pa v tem lepšem šte-

vilu odzvali delavci Keramične tovarne, ki so toliko zavedni in odločni, da imajo skoraj 100 odst. organizacijo in so si z njo priborili tudi kolektivno pogodbo. Potrebno je pa, da si izvojujejo tudi še boljše mezde. Posebno razveselivo je, da so v tej tovarni tudi delavke pri organizaciji, kot tudi naročnic »Delavske Politike« vedno ob strani svojih sodrugov.

V Zabukovcih

se je vršil popoldne prosvetni zbor rudarjev državnega rudnika v Zabukovci. Ti popoldnevci so nekaj posebnega, pravi družinski prazniki, na katere prihajajo sodrugi večinoma z ženami in otroci, prav do najmlajših, tudi s takimi, ki jih prinašajo mlade matere še v naročju. In tako se razvije na teh predavanjih rayno ono potrebno rodbinsko sožitje in prijateljstvo, ki bi moralo vezati delavstvo v vsakem kraju. Gostilniški prostor s. Zupanca je bil mnogo premajhen, tako da so stali ljudje v veži, a poslušati so morali tudi pri odprtih oknih na cesti in tudi pri oknu, ki gleda na cvetoči Zupančev sadonosnik.

ko je imenoma podružnice »Vzajemnosti« pozdravil navzoče ter zlasti predavatelja iz Maribora, s. Zupana II., ki je prišel v svoji vneti požrtvovalnosti že dopoldne v Liboje naproti in od tam po končanem predavanju spremljal predavatelja v Migojnice. Kljub težavam in zaprekan sodrugi v Zabukovci ne klonejo, kar je pokazala ta lepa udeležba, a zlasti tudi njihov dobro izvežbani pevski zbor, ki je pod vodstvom s. Šprajca zapel ob koncu par izredno lepih pesmi in s tem znano povzdignil izvrstno razpoloženje to složne delavske družine iz Zabukovce, kateri pa so se pridružili v lepem številu tudi sodrugi iz St. Pavla, St. Petra, Zalca in drugod.

Predavatelja sta žela za svoja stvarna izvajanja o socialni zaščiti in o gospodarskih zadevah v okviru novega finančnega zakona ponovno iskreno odobravanje, kot že dopoldne v Libojah. Ta dva delavska zbora v Savinjski dolini sta kar najlepše odjeknila med delavstvom.

Najlepše potrdilo temu so bili končni vzkliki sodrugov in sodružic: »Pridite čimprej zopet!« in pa

33 novih naročnikov za »Delavsko Politiko«, ki so se priglasiili na vseh treh predavanjih. Obenem pa sta predavatelja dobila vabilo sodrugov iz St. Pavla, da bi tudi tam čimprej predavala o teh za delavstvo zanimivih novih paragrafi v letošnjem finančnem zakonu.

KOČEVJE

Predavanje o najnovejši socialni zaščiti delavstva se bo vršilo v nedeljo, dne 14. t. m. dopoldne v Kočevju v prostorih gostilne Belian. Opozorjamo že danes na to predavanje, ki ga priredi Zveza rudarjev Jugoslavije. Predavali bodo ss. dr. Reisman, Eržen in Jelen iz Maribora. Pridite vsi!

10 odst. dividendo bo izplačala letos Trboveljska premožkopna družba svojim delničarjem. Leta 1934. je TPD izplačala komaj 5 odst. dividendo, za leto 1938. pa bo torej izplačala dvojno. V upravni odbor TPD je bil kooptiran dr. Milorad Djordjević, bivši finančni minister kot naslednik umrlega dr. Bogdana Markovića.

PTUJ

Avantgardistično gledališče je dostojno proslavilo 25-letnico obstoja tukajšnjega dramatičnega društva z odlično podanim Jurčičevim »Desetim bratom«. Gledališče je bilo do zadnjega kotička zasedeno in je občinstvo nagradilo igralce z burnim aplavzom. Kakor v prejšnjih predstavah so se tudi tokrat igralci z vso vmeno potrudili za kar jim gre priznanje enako kot režiserju Žižku, ki je tudi z učinkovito scenarijo dvignil nivo igre ter ponovno doprinesel dokaz o svojih izrednih sposobnostih za odrsko umetnost. Našim delavcem priporočamo, da si ogledajo ponovitev igre v torek, dne 9. maja.

1. maja je počivalo delo v tovarni Pirich in tudi stavbinci so praznovali.

LAŠKO

Ureditev prometa na podaljšku Trubarjeve ulice. Po navedeni ulici vozijo dnevno kmetje in privatniki velike množine tramov, pražov, hlovov, desk, težke vozove s senom in slamo, z vinskimi sodi itd. Velika prometna ovira, posebno za večje tovore, pa je mala kapelica, ki stoji nekako v sredini cestišča. Le s težavo se ogibajo vozniki te kapelice, ki poleg tega še zastira razgled naprej. Vsekakor smo za ohranitev tega spomenika, vendar je potrebna samo njegova prestavitve na komaj 2 m oddaljen rob cerkvene njive. Izvršiti je le izkop do fundamenta v vsej širini do njive in s počasnim premikom po paralelnih lesenih valjih pomakniti kapelico na njivni rob. — Stroški bi bili malenkostni, sicer je pa v proračunu občine postavka din 1200 za ohranitev domačih spomenikov. S to rešitvijo bi tudi odpadel spor občine s posestnico G. v Laškem, da ji baje vozniki vozijo po njenih njivah. — Voznikom je ta pot prikladna, ker se izognejo velikemu loka skozi mesto. Nujna je tudi poglobitev cestnega podvoza radi večjih tovorov vsaj za 75 cm. Ob graditvi nove pivovarne so namreč navozili precej materiala baš na ta del ceste, da se je njena raven tako zvišala. Upamo, da se bo občinska uprava o vsem tem sama prepirala in izvedla rešitev te nujne zadeve.

Pritožbe o kvaliteti mleka. Ker je Laško letoviško, uradniško in deloma tudi industrijsko mesto, nastane velika potrošnja mleka, kar povzroča večjo ceno in čisto tudi pomanjkanje mleka. Nekateri občani dobivajo čisto bolj vodo mleko. Nekateri so mnenja, da bi občina nabavila gostomer za ugotavljanje kvalitete, kakor je to v Ljubljani, Mariboru, Ptujju itd. Tako naj bi večkrat izvedel kontrolo sreski zdravstveni referent ali kak drug za to pooblaščen organ.

SEVNICA OB SAVI

Vse je ozelenelo meseca maja, tako se je tudi nekaj hrabrih zelencev spravilo skupaj, da bi ustanovili zeleno organizacijo. Sestanek se je vršil 2. maja ob 6. uri zvečer. Povabljeni so bili tudi delavci iz nasprotne organizacije, da bi se udeležili tega velikega sestanka. Kljub veliki agitaciji so morali povabljeni dve uri čakati na napovedani sestanek, toda ude-

ležba je bila tako velika, da se sestanek sploh ni mogel vršiti, ker so prišli samo govrnik, predsednik pripravil, odbora in dva cela zelena poslušalca. Tako smo ugotovili, da se je »zeleno drevo«, ki so ga hoteli presaditi v Sevnici, pričelo sušiti, ker ni prišlo korenin.

V podjetju »Jugotani« se vršijo dne 12. maja volitve obratnih zaupnikov. Vsi zavedni delavci si postavijo tudi zaupnike v podjetjih, da ščitijo s tem svoje pravice. Delavci, branimo in zahtevamo svoje pravice!

JESENICE

Vse lastnike psov opozarjamo, da je treba plačati na občini pasjo takso do 15. maja, ker bi morali sicer plačati kazen.

Vodovodne pristojbine za leto 1939/40 je treba plačati do 30. junija. Kdor ne plača do tega roka, plača 10 odst. več. Opozarjamo vse, da se tega roka držijo.

Nev vodovod na Plavški rovt je bil v nedeljo, dne 30. aprila odprt. Prebivalec tega naselja, ki leži zelo visoko, je s tem zelo ustrezno. S tem v zvezi se je vršila tudi manjša slovesnost. Želimo še, da se izpopolni vodovod, ki vodi v tkzv. Novo vas, da ne bodo prebivalci višje ležečih hiš celo zimo in pol poletja brez vode, ker v vodovodu ni dovolj pritiska.

Vprašanje prahu na naših cestah tvori posebno poglavje naše občinske politike. Konjska vprega, ki vlačijo po cestah škroplilni voz, ob vročih dneh ne zadošča. Kajti komaj pride voz na eno stran Jesenic, je na drugi strani že zopet prah. Ker baje nameravajo uvesti avtobus, bi morda kar temu avtobusu priključili škroplilnico in bi bila stvar hitreje opravljena, pa še na vpregi in bencinu bi se prihranilo. Dolej se pa priporočamo novemu prevzemniku škropljenja g. Janezu Černetu, da postane podporni član Protituberkulozne lige v dejanju in da skrbi za naša pljuča.

KULTURA

Poljudni slovenski pisatelj Cvetko Golar — šestdesetletnik. Pisatelj Cvetko (Florjan) Golar je bil rojen 4. maja 1879 v Gostem pri Škofji Loki na Gorenjskem. Goljar spada v krog ustvariteljev »moderne«, kakor so Kette, Murn-Aleksandrov, Cankar in Župančič. Spisal je tudi znano komedijo »Vdova Rošinka«, ki je povzročala toliko »pohujšanja«. Pisal je večnoma novele in pesnice. Sedaj biva Goljar v ljubomskih goricah, kjer se bavi bolj z domačimi deli, kakor s pisateljevanjem.

Delaški pravni svetovalec

Vprašanje: Rajna mati mi je pred smrtjo izročila šivalni stroj pred pričami. Sedaj si lastita stroj moja sestra in oče. Ali bom lahko obdržala stroj?

Ogovor: Če Vam je mati stroj darovala in tudi že dejansko izročila, je stroj Vaš. Seveda boste morali to v morebitni tožbi dokazati s pričami.

Kotiček sodružic

Ali smo dolžni povedati zakonskemu drugu?

Starostna doba, v kateri se običajno sklepajo zakoni, se je v zadnjih desetletjih pomaknila občutno navzgor. Gospodarske prilike so dandanes takšne, da je moškemu izpod tridesetih let skoraj nemogoče, ustvariti si dom in misliti na ženitev. Prav tako se je pri ženskah starostna doba za sklepanje zakonov precej zvišala. Tudi to je v pretežni meri posledica sedanjih gospodarskih razmer, deloma pa tudi posledica spremenjene miselnosti in ljubavnem življenju. V prejšnjem stoletju so se tudi moški navadno bolj pozno poročili, a tedaj so vzeli po navadi čim mlajšo, neizkušeno in nedotaknjeno dekle, ki je bilo tedanjim moškim ideal. Danes pa gre težnja moškega bolj za tem, dobiti v zakonu tovarišico kakor ljubico, imeti hoče ženo, ki bo preudarno in trezno gledala na svet in mu bo krepka opora v življenjskem boju. Zato ni čuda, če si dandanes izbere moški za zakonsko tovarišico najraje dekle, ki pozna svet in življenje in zato v današnjih zakonih običajno ne najdemo več tako občutnih razlik v letih kakor nekdanj. S tem, da skleneta zakon dva zrela človeka, ki imata za seboj že doberšen kos življenja, pa nastanejo spet nova vprašanja, ki lahko povzročajo temu ali onemu resne skrbi. Kaj naj stori z onim življenjem, ki ga je živel pred sklenitvijo zakona, zlasti s svojimi ljubavnimi in spolnimi zadevami? Ali si naj oba zakonca pošteno in odkritosrčno izpovesta svojo preteklost z vsemi neprijetnostmi vred? Mnogi so mnenja, da je to najboljše in sploh edina možnost ter predpogoj za poznejši srečen zakon. Za one ljudi, ki imajo srce tako rekoč na dlani, ki so navajeni zapuati drugim svoje življenje, je to tudi res najboljši izhod, posebno še, če naletijo na uvidnevega zakonskega druga, ki zaupanja tudi pozneje ne bo nikoli zlorabil. Ker je pa človeška narava takšna, da rada olepša samo sebe, da retušira svoje senčne strani, je slaba stran pri vsaki spovedi ta, da je le redko popolnoma iskrena, da samo nekaj izpove, drugo pa zamolči, spremeni in olepša. Na ta način smo takrat, ko smo hoteli služiti resnici, zabredli prav na nepotrebnem v laž, ki je največje zlo na svetu. Bolje je vse zamolčati kakor pa samo nekaj izpovedati in ustvariti napačen videz. Seveda pa ne smemo zamolčanja zamenjati z zanikanjem vsega, kar se je dotlej zgodilo. Če bi n. pr. hotelo dekle svojemu bodočemu možu natvezti, da ni pred njim poznalo še nobenega moškega, je to laž, ki jo je treba najostreje obsoditi. Nihče, tudi zakonski drug pa nima pravice, brskati na dolgo in široko po preteklosti in zahtevati najboljše priznanj in pojasnil. Resnici smo zadoštili, če nismo ustvarili napačnega videza, zahtevalo po podrobnejših pojasnilih lahko mirno odklonimo z motivacijo, da je to del našega najbolj osebnega življenja, do katerega imamo le sami dostop. Mnogo zakonov bi postalo srečnejših, ko bi tudi v zakonskem življenju gledali ljudje bolj naprej kakor nazaj, ko bi oba zakonca vzela drug drugega prav takega, kakršen je, spoštovala njegovo osebnost v vseh ozirih, črta la neprijetno preteklost in posvetila vse sile zgraditvi lepše bodočnosti.

Kdaj naj se otrok uči?

Bliza se konec šolskega leta in marsikatero mater začneja skrbeti, kaj bo z njenim otrokom v šoli, ali bo srečno izdelal, ali bo obvisel s kakim ponavljalnim izpitom ali pa morda celo storil »šolsko smrt«. Mnogi starši, celo taki, ki se vse leto niso brigali za učenje svojega otroka, napnejo v zadnjem trenutku vse sile, navajajo otroka k neprestanemu učenju in nadlegujejo na vse mogoče načine učitelje in profesorje. Mnogo je takih predmetov, pri katerih se v zadnjem trenutku navadno ne da veliko rešiti, zlasti pri jezikih in pri računstvu. So pa drugi predmeti, pri katerih se otrok se lahko izkoplje iz nevarnosti, če se resno loti učenja, tako zlasti v realijah, zgodovini, zemljepisu, prirodoopisu itd. Zato naj starši, ki se dotlej niso brigali za otroka, vsaj sedaj pobrigajo za to, kdaj in kako se otrok uči. Mnogi starši se ravnaajo po pregovoru »Rana

Kolle za fižol se kupi poceni. Oddelek za les in drva trdka **Andrašič, Maribor, Koroška 25**

„Grič“ - Oset, Rožpoh pod Urbanom
Najboljša hrana, domača vina po 10 in 14 din, cesta za kolesarje, prenočišča!

ura, zlata ura« in menijo, da je jutraj najprimernejši čas za učenje. Neredko se zgodi, da mora otrok že ob štirih vstati in sedeti h knjigam. Res je, da je jutraj glava najbolj bistra in da se jutraj vse najhitreje zapomnimo. A otrok, ki se že jutraj uči dve ali tri ure, pride v šolo že utrujen in zbit. Potem v šoli ne more slediti s primerno pazljivostjo pouku in mu je tako otežkočeno sodelovanje v šoli, ki je še važnejše kakor učenje doma. Drugi starši spet zastopajo stališče, da se mora otrok, čim pride iz šole in se naj, spraviti takoj h knjigam, da se mora najprej naučiti in napraviti naloge, potem šele ima prosto. — Tudi to ni pravilno in pomeni samo podaljšanje delovnega časa. Kakor rabi odrasli počitek po delu, tako ga rabi tudi otrok po šoli. Če ima otrok po kosilu urico ali dve prostega časa na razpolago, v katerem lahko naredi kar sam hoče, se bo v tem času do dobrega odpelil in se potem s svežimi močmi lotil učenja.

Papasanija (srbska narodna jed)

Za 6 oseb rabimo vsaj 1 kg mesa. Najbolje je, če vzamemo $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ kg mastnega svinjskega zajca, ostalo pa nemastno goveje meso. Meso razrežemo na drobne kocke, jih solimo in pustimo nekaj časa stati, med tem pa pripravimo ostalo. 4—5 belih čebul in glavico česna razrežemo prav na drobno. Dva peteržilja, eno zeleno, tri korenčke razrežimo nekoliko debeleje, v poletnem času pa dodamo še dve narezani papriki. Polovico te zelenjave naložimo v kozico, na njo damo meso, ki smo ga potresli s papriko in poprom, damo na vrh ostalo zelenjavo in zalijemo z nekaj žlicami vode ali goveje juhe. Kozico pokrijemo in jo damo v močno razgreto pečico, kjer jo pustimo dobro uro, ne da bi jed kaj premešali. Nato jo vzamemo iz pečice, dodamo nekaj žlic paradižnikove meze in 6 velikih surovih krompirjev, ki smo jih narezali na drobne rezine. Jed dobro premešamo, dodamo po potrebi še nekaj vode ali juhe, pokrijemo kozico in jo damo nazaj v pečico, kjer jo pustimo še $\frac{1}{2}$ do 2 uri, okler ni meso popolnoma mehko. Ves ta čas ne smemo jedi nič premešati. Če nimamo dobre pečice in pripravimo jed na štedilnikovi plošči, jo prav tako ne smemo nič odkrivati in mešati, ampak samo tresti in sukat, da se ne primodi. Damo jo kot samostojno jed na mizo. — O nastanku te jedi pravi stara srbska pripovedka sledeče: Za časa turškega gospodovanja je neki srbski pop postal vdovec in ni imel nikogar, ki bi mu kuhal. Nekega dne je vzel lonec, naložil vanj vse, kakor zgoraj navedeno, potem pa lonec pokril in ga postavil v vroč pepel, da bi se jed zmehčala, med tem ko je on šel brat mašo. Ko se je vrnil iz cerkve, je stal pred njegovimi vratmi Turek, ki je hotel imeti nekaj za jesti. — Ker pop ni imel drugega, je postavil predenj lonec s to jedjo. Turku je jako ugajala, da je vprašal po imenu te jedi. Pop mu ga ni mogel povedati, ker dotlej še nihče ni te jedi pripravil. Zato ji je Turek dal ime »papasanija« (v turškem jeziku pomeni papas duhovnik, jania pa = ve in ne ve).

V Beogradu podirajo hiše, ki so jih nekateri ljudje zgradili brez dovoljenja in izven stavbene črte.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebnišnih in dot.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000.— in

za otro mladostne od 1. do 16. do največ din 25.000.— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Konzumno društvo za Mežiško dolino reg. z. z o. z. v Prevaljah

Poštni predal št. 3.
Telefon interurban št. 5.

Poštni ček, račun 12.048.
Brzjav: Kodes Prevalje.

Osrednja pisarna in centralno skladišče v Prevaljah

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj, Mutapekarna v Prevaljah ter 7 lastnih zadržnih domov v Mežiški dolini.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih cenah. Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene podružnice ter jih obrešuje po najvišji obrešni meri. Prodaja se le članom. Član društva lahko postane vsak. Delež znaša samo 100.— din.

Delavke, delavci, nameščenci, kmetje in obrtniki ter sploh vse delovno ljudstvo, kupujte življenjske potrebščine le v svojih zadrugah!

V s l o g i j e m o č, v d e l u r e š i t e v !

NAJVEČJI SLOVENSKI PUPILARNOVARNI ZAVOD

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

STANJE VLOG Din 420.000.000.—

LASTNE REZERVE Din 28.650.000.—

DOVOLJUJE POSOJILA PROTI VKNJIŽBI

ZA VSE OBVEZE HRANILNICE JAMČI

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA